

Forbes. 2019. №5. URL:<https://www.forbes.com/sites/louiscolumbus/2019/06/09/what-matters-most-in-business-intelligence-2019/#5fc0ddf5702d>; 8. *Tuncay E. G., Belgin O.* Effects of Business Intelligence techniques on enterprise productivity. Conference Paper. Conference: 16. World Productivity Congress, Vol. 2 (November 2010). Essays of an information scientist/ URL:https://www.researchgate.net/publication/229586373_EFFECTS_OF_BUSINESS_INTELLIGENCE_TECHNIQUES_ON_ENTERPRISE_PRODUCTIVITY/; 9. WesterlundP. Business Intelligence: Multidimensional Data Analysis. August 20, 2008 Master Thesis in Computing Science. URL:<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1137039/FULLTEXT01.pdf>. 10. SinghN. Inmon Approach In Data Warehouse Designing. CodeStudio. 2022. URL:<https://www.codingninjas.com/codestudio/library/inmon-approach-in-data-warehouse-designing>.

УДК: 338.46:330.142

А.М. Гончаренко, С.С. Григорук

DOI: 10.36919/2312-7812.1.2022.19

УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ

Узагальнено підходи що існують в науковому середовищі до визначення змісту інтелектуального капіталу з точки зору управління ним. Обґрунтовано важливість всебічного розкриття з допомогою трьох основних підходів сутності управління інтелектуальним капіталом.

Розбіжності в підходах стосуються лише розподілу джерел сукупних ресурсів між видами капіталу організації. Загально прийнятим є твердження про відмінність між людським та іншими видами інтелектуального капіталу.

Визначено три основні підходи до розкриття змісту інтелектуального капіталу: від'ємний підхід, згідно з яким інтелектуального капіталу визначається в межах різниці між ринковою вартістю організації та її оціночною балансовою вартістю; підсумовуючий підхід, ідеєю якого є розкриття сутності загального явища через огляд складових, які його наповнюють; такий, що базується на описі основних сутнісних рис.

Для обґрунтування актуальності дослідження місця інтелектуального капіталу в сукупному капіталі сучасної організації нами використовується перший підхід. Для розкриття його сутності – другий та третій підходи. Отже, для комплексного дослідження сутності інтелектуального капіталу доцільним є його розгляд за допомогою всіх існуючих підходів.

Наведені дані свідчать про те, що в сучасній економіці змінилась значущість ресурсів організації – пріоритетною стала роль інтелектуальних ресурсів, які не знаходять свого відображення в класичній формі балансу.

Відзначено, що управління капіталом поділяється на дві глобальні частини: управління формуванням та управління використанням. Це саме стосується й інтелектуального капіталу як виду сукупного капіталу. Відповідно, й напрямки підвищення ефективності управління інтелектуальним капіталом, на нашу думку, можуть походити з ідентифікованих проблем, які існують на етапах формування і використання інтелектуального капіталу.

Розглянуто необхідність вирішення наступних завдань. Аналіз доцільності використання інтелектуальних ресурсів ззовні. Вибір методів підвищення інтелектуальної активності, у першу чергу, як засобу розвитку інтелектуального капіталу. Трансляція людського капіталу в невідчужувані форми капіталу.

The approaches that exist in the scientific environment to determining the content of intellectual capital from the point of view of its management are summarized. The importance of comprehensive

disclosure with the help of three main approaches to the essence of intellectual capital management is substantiated.

Differences in approaches relate only to the distribution of sources of aggregate resources between types of capital of the organization. It is generally accepted that there is a difference between human and other types of intellectual capital.

Three main approaches to the disclosure of the content of intellectual capital are defined: the negative approach, according to which intellectual capital is determined within the limits of the difference between the market value of the organization and its estimated book value; summarizing approach, the idea of which is to reveal the essence of the general phenomenon through an overview of the components that fill it; one that is based on the description of the main essential features.

We use the first approach to substantiate the relevance of the study of the place of intellectual capital in the total capital of a modern organization. To reveal its essence - the second and third approaches. Therefore, for a comprehensive study of the essence of intellectual capital, it is appropriate to consider it using all existing approaches.

The given data indicate that in the modern economy, the significance of the organization's resources has changed: the role of intellectual resources, which are not reflected in the classical form of the balance sheet, has become a priority.

It is noted that capital management is divided into two global parts - management of formation and management of use. This also applies to intellectual capital as a type of aggregate capital. Accordingly, directions for improving the efficiency of intellectual capital management, in our opinion, can come from the identified problems that exist at the stages of the formation and use of intellectual capital.

The necessity of solving the following tasks was considered. Analysis of the expediency of using intellectual resources from the outside. The choice of methods of increasing intellectual activity, first of all, as a means of developing intellectual capital. Translation of human capital into non-alienable forms of capital.

Ключові слова: чисті нематеріальні активи, інтелектуальний капітал, екзогенні фактори.

Key words: net intangible assets, intellectual capital, exogenous factors.

Постановка проблеми. Сучасна економічна думка володіє кількома різновидами класифікацій, які визначають те місце, яке займає інтелектуальний капітал організації в загальній структурі її сукупного капіталу. Згідно з першим підходом інтелектуального капіталу є підсистемою людського капіталу (1.с.-54). На наш розгляд, такий підхід є доцільним при аналізі людського капіталу організації, котра не володіє структурним капіталом. В цьому випадку доцільно виділяти в людському капіталі його інтелект, складову. Цілий ряд економістів мають більш-менш усталені погляди на інтелектуального капіталу як частину сукупного капіталу організації. Однак, найчастіше ними не враховується можливості управління інтелектуальним капіталом що є проблемою, вирішення якої й обумовлює актуальність даної статті.

Мета статті Метою даного дослідження є здійснення аналізу можливостей управління інтелектуальним капіталом з урахуванням наявних підходів до визначення його сутності. Вирішення цього завдання є складовою частиною ширшої комплексної задачі з побудови системи управління сукупним капіталом сучасної організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно з підходом Едісона структура сукупного капіталу організації містить два основних компоненти — фінансовий та інтелектуальний. Подібних поглядів в даному питанні дотримується ціла низка вче-

них-економістів. Розбіжності в підходах стосуються лише розподілу джерел сукупних ресурсів між видами капіталу організації. Загально прийнятим є твердження про відмінність між людським та іншими видами інтелектуального капіталу. Перший «Є невіддільним та невідчужуваним від тих, кому він належить, і не може бути скопійованим або відтвореним в жодній іншій організації» [2, с. 48-59]. Своєю чергою, структурний капітал володіє ознакою незалежності від окремих членів організації та може виступити об'єктом купівлі-продажу.

Таким чином в науковій думці існує єдність поглядів щодо розподілу сукупного капіталу організації на інтелектуальну та фінансову складові. Однак точаться жваві наукові дискусії стосовно межі, на якій цей розподіл відбувається. Існує чимало підходів до виділення інтелектуального капіталу організації з її сукупного капіталу. Однак неподалік вони суперечать один одному. В таблиці 1 наведено найповільніший доповнений нами варіант систематизації поглядів на суть інтелектуального капіталу [5]. Ряд вчених-економістів розглядають інтелектуальний капітал поза межами балансу. При цьому йдеться про наявність певного компонента, яким і зумовлюється різниця між позабалансовими активами та інтелектуальним капіталом. Інша частина науковців визначають місце інтелектуального капіталу як у самому балансі, так і за його межами. Тут нерідко відбувається ототожнення інтелектуального капіталу з нематеріальними активами, або в першому значенні з нематеріальними ресурсами. Ще одна, третя, група вчених дає таке трактування інтелектуального капіталу за якими неможливо встановити вище подану межу розподілу.

Таблиця 1

Систематизація поглядів на сутність інтелектуального капіталу

Автори	Сутність інтелектуального капіталу (ІК)
Т. Стюарт, Р. Петті, Д. Гутрі	ІК включає тільки інтелектуальні активи, які виникли як результат знань та компетенції персоналу. ІК розглядається як частина більш широкого поняття — активів, які не можна відчутти.
А.М. Козирєв, В.Л. Макаров	Поняття ІК ширше, ніж нематеріальні активи та інтелектуальна власність, і не регламентується нормативними актами. Склад нематеріальних активів жорстко регулюється правовими документами і бухгалтерськими стандартами.
А. Уайлмен, І. Кедді	ІК об'єднує ту частину невідчутного, яка принципово не може мати прямої грошової оцінки та невіддільна від організації, що її створила, на відміну від активів, які не можна відчутти, але можуть бути напряду оцінені в грошових одиницях та існувати за межами організації. ІК відноситься до „м'яких” активів, активи, які можна оцінити — до „жорстких”.
Л. Едвінссон, Е. Брукінг	Поняття ІК співпадає з поняттям активів, які не можна відчутти, і не розглядається як необхідна умова конкурентоздатності організації.
К.-Е. Свейбі, К. Прахалад, П. Санчез	Поняття ІК та активів, які не можна відчутти, повністю співпадають, але перше використовується менеджерами, а друге — бухгалтерами.

Л. Джойя	ІК — це той же гудвіл, але досліджується менеджерами, а не бухгалтерами. Маючи внутрішню структуру, ІК конкретизує поняття гудвілу та пояснює причини його виникнення.
Р. Рослендер, Р. Фінчем	ІК — це новий актив, якого раніше не було, тому не співпадає ні з активами, які не можна відчутти, ні з гудвілом.
І. Родов, Ф. Лельєрт	ІК не співпадає з гудвілом, оскільки на розрахунок гудвілу впливає балансова оцінка матеріальних активів.
С.Ф. Легенчук	ІК є частиною невідчутних активів і має спільний зв'язок з нематеріальними активами в частині об'єктів прав інтелектуальної власності.
П. Саліван	ІК є знанням, яке може бути перетворене в прибуток.
Б. Лев	ІК є близьким за суттю до невідчутних активів і може бути визначений, але його не можна обчислити з достатнім ступенем точності
П. Страссман	ІК визначається як різниця між ринковою та балансовою вартістю.

Відповідно до наведеного вище огляду, визначимо при основні підходи до розкриття змісту інтелект. капіталу.

- Від'ємний підхід, згідно з яким інтелектуального капіталу визначається в межах різниці між ринковою вартістю організації та її оціночною балансовою вартістю;
- підсумовуючий підхід, ідеєю якого є розкриття сутності загального явища через огляд складових, які його наповнюють;
- такий, що базується на описі основних сутнісних рис.

Окреме використання кожного з підходів з ігноруванням альтернатив приводить до ряду спірних моментів. Зокрема, використання лише від'ємного підходу не дозволяє дати відповідь на питання про причини різкого зменшення інтелектуального капіталу за умов економічної кризи під впливом зменшення ринкової вартості, що було зафіксовано нами для ряду компаній. На наш погляд, такого різкого зменшення не відбувалось, а падіння різниці між ринковою та балансовою вартостями компаній в основному обумовлюється зміною очікувань інвесторів на фондовому ринку. Проведемо аналіз відповідності значень ринкової вартості з однієї сторони та суми значень чистих матеріальних активів і балансової вартості нематеріальних активів з іншої сторони провідних світових компаній, що мають в сукупному капіталі значну частку інтелектуального компоненту. Навіть якщо не брати до уваги приклади Oracle, IBM та Hewlett Packard, в яких в окремі періоди чисті матеріальні активи мають від'ємну величину, приходимо до висновку, що основну частину ринкової вартості компаній складають зовсім не чисті матеріальні активи, а нематеріальні складові, питома вага яких в середньому складає 86,5% (до фінансової кризи - 89%) [5]. Не змінила цих пропорцій й фінансова криза - не зважаючи на значну зміну ринкової вартості компаній, вплив розміру чистих матеріальних активів на ринкову вартість залишився незначним, а позабалансові складові ринкової вартості мають в ній найбільшу частку. Наведені дані свідчать про те, що в сучасній економіці змінилась значущість ресурсів організації — пріоритетною стала роль інтелектуальних ресурсів, які не знаходять свого відображення в класичній формі балансу.

Розрив між ринковою вартістю і вартістю чистих активів компаній лише частково пояснюють показники гудвілу та інших нематеріальних активів, які відображені в балансі, оскільки вони мають розмір, значно менший порівняно з загальним розміром ринкової вартості.

Використання лише підсумовуючого підходу аналогічно відповіді на питання про сутність терміну «автомобіль», відповідно до якої ним є набір з двигуна, коліс, керма, гальм тощо.

Тобто, якісно розкрити сутність загального терміну, виходячи з переліку його складових, теж досить важко. Виходячи з цього, для обґрунтування актуальності дослідження місця інтелектуального капіталу в сукупному капіталі сучасної організації нами використовується перший підхід. Для розкриття його сутності – другий та третій підходи. Отже, для комплексного дослідження сутності інтелектуального капіталу доцільним є його розгляд за допомогою всіх існуючих підходів. З точки зору ж можливості управління інтелектуальним капіталом вкрай важливим є визначення межі розподілу інтелектуальної та фінансової складових сукупного капіталу.

При ідентифікації інтелектуального капіталу з нематеріальними ресурсами (тобто, не тільки з нематеріальними активами, що відображені в класичній формі балансу) постає питання можливості управління ним, оскільки частина нематеріальних ресурсів принципово не може піддаватись управлінським впливам (зокрема, до цих ресурсів відносяться ті, що формуються під впливом екзогенних факторів).

З іншого боку, якщо дотримуватись від'ємного підходу до розкриття сутності інтелектуального капіталу, то в різниці між ринковою та балансовою вартістю організації суттєву складову формує саме суб'єктивний вплив екзогенних факторів (наприклад, очікування інвесторів на фондовому ринку), який точно оцінити напряму неможливо. Отже, розмір інтелектуального капіталу міститься в межах розміру позабалансових ресурсів організації. Найбільш складним завданням є виокремлення в ньому власної частини інтелектуального капіталу, в чому й вбачається напрямком подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питанню дослідження ефективності управління інтелектуальним капіталом на рівні суспільства присвячено чимало наукових праць. Зокрема, в цій сфері значних результатів досягли Л. Мясникова, А. Пулік, Б. Саліхов та ін. В значно меншій мірі пророблені питання ідентифікації, оцінки та управління ним на рівні суб'єкта господарювання, ще в меншою мірою – у сфері вищої освіти. Дана проблема породжує завдання дослідження впливу засобів підвищення ефективності управління капіталом вищого навчального закладу, зокрема – стимулювання інтелектуальної активності персоналу.

Управління капіталом поділяється на дві глобальні частини - управління формуванням та управління використанням. Це саме стосується й інтелектуального капіталу як виду сукупного капіталу. Відповідно, й напрямки підвищення ефективності управління інтелектуальним капіталом, на нашу думку, можуть походити з ідентифікованих проблем, які існують на етапах формування і використання інтелектуального капіталу.

Констатація проблем етапів формування і використання інтелектуального капіталу ВНЗ привела до висновку про необхідність вирішення наступних завдань:

- аналіз доцільності використання інтелектуальних ресурсів ззовні;

- вибір методів підвищення інтелектуальної активності, у першу чергу, професорсько-викладацького складу (ПВС) (як засобу розвитку інтелектуального капіталу);
- трансляція людського капіталу в невідчужувані форми капіталу.

Розвиток інтелектуального капіталу ВНЗ супроводжується значними фінансовими витратами, основна частина з яких припадає на формування та утримання штатного професорсько-викладацького складу. Ефективність здійснення цих витрат, зрозуміло, також повинна аналізуватись. При плануванні навчального навантаження повинен проводитись аналіз можливості залучення професорсько-викладацького складу, який не знаходиться в штатному складі ВНЗ. Враховуючи, що при однаковому навчальному навантаженні розмір оплати праці викладачів-сумісників, як правило, є меншим від розміру оплати праці викладачів, які знаходяться в штатному складі, необхідно оцінювати виконання ними позааудиторного навантаження і враховувати виконання обов'язкових нормативів Міністерства освіти і науки України щодо відсотка штатних викладачів. Іншим суттєвим напрямом залучення інтелектуальних ресурсів ззовні є використання в навчальному процесі ефективних методик викладання, авторських навчальних курсів на комерційній основі. При цьому потрібно порівнювати витрати на купівлю готового інтелектуального продукту та обсяг ресурсів (в тому числі й часових), необхідних для створення аналогічного продукту.

Високий інтелект професорсько-викладацького складу, залучений менеджментом ВНЗ, не є єдиним фактором, який визначає здатність до творчої праці. Експериментальні дані показують, що результативність інтелектуальної праці залежить від інтелектуального потенціалу, інтелектуальної активності, часу та управлінської активності.

Найбільшому впливу в межах цієї моделі при наявності сформованого професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу підлягає саме інтелектуальна активність викладача.

Здійснення ефективного управління інтелектуальним капіталом ВНЗ неможливе без визначення пріоритетності завдань з управління людським і структурним капіталом. Визначено, що основним завданням менеджерів ВНЗ є збільшення структурного капіталу, який створюється в результаті інтенсивного використання людського капіталу, що внаслідок цього не зменшується, і належить ВНЗ. Людський капітал у вигляді інтелекту професорсько-викладацького складу повинен втілюватись у невідчужувані від ВНЗ форми шляхом створення підручників, методик викладання, навчально-методичного забезпечення, результативних наукових досліджень, які є запорукою високої якості освітніх послуг і іміджу ВНЗ не тільки на поточний момент, а й на перспективу. Для цього максимум зусиль повинен бути спрямований на стимулювання інтелектуальної активності ПВС, яка знаходиться в залежності від ряду факторів.

Найбільший вплив на інтелектуальну активність мають інтелектуальний потенціал, заробітна плата з соціальним пакетом, фактори зацікавленості завданням. Вищенаведені дані також дозволяють зробити висновок про те, що підвищення інтелектуальної активності співробітників ВНЗ можливе не лише за рахунок покращення інтелектуального потенціалу засобами кадрової політики, а й за допомогою цілеспрямованого впливу на фактори, що визначають інтелектуальну активність.

Зокрема, покращення інформаційних інфраструктури та комунікацій (вільний доступ до нормативно-правових баз, Інтернету, електронних наукових бібліотек, обмін інформацією з колегами тощо) не потребує значних матеріальних затрат та

організаційних зусиль, але дозволяє підвищити інтелектуальну активність майже на десять відсотків. На дев'ять відсотків є можливим збільшення інтелектуальної активності шляхом організації та покращення умов для творчої праці.

Існують шляхи, які не вимагають значних фінансових вкладень, і для максимального використання сукупного інтелектуального потенціалу ВНЗ. Як було визначено, інтелектуальному капіталу не властива адитивність — він не є арифметичною сумою своїх складових. Тому продумане об'єднання зусиль інтелектуальних кадрів в межах кафедр, факультетів, наукових підрозділів або груп для вирішення проєктних задач здатне дати значний додатковий ефект.

Система заходів з підвищення ефективності управління інтелектуальним капіталом має передбачати достатній рівень розвитку людського капіталу (шляхом підвищення кваліфікаційного рівня, поліпшення якості комунікацій та відповідного рівня заробітної плати із соціальним пакетом) при одночасній активізації інтелектуальної активності професорсько-викладацького складу в напрямі збільшення структурного капіталу (у вигляді підручників, навчально-методичного забезпечення, результативних наукових досліджень), який є основою високої якості освітніх послуг та іміджу ВНЗ не тільки на поточний момент, а й на перспективу.

Фактично єдиним компонентом інтелектуального капіталу, який не є власністю ВНЗ, є людський капітал ПВС, інших інтелектуальних кадрів. Тому однією з основних задач управління інтелектуальним капіталом є формалізація творчих зусиль співробітників ВНЗ шляхом збільшення структурного капіталу, що відбувається лише за умов трансформації можливості творчого використання інтелектуальних знань в реальний процес. Часто неявні корпоративні знання є „річчю у собі” і не запущений процес їх зміни в „річ для ВНЗ”. Перешкодою цьому можуть бути викладачі-розробники інтелектуального продукту, які намагаються отримати певну інтелектуальну ренту та іноді перешкоджають формалізації нових знань. Зрозуміло, що питання передачі результатів своєї інтелектуальної праці викладачами та іншими співробітниками ВНЗ заздалегідь повинні бути обумовлені в контрактах і враховані при визначенні винагороди за певний обсяг навчального, методичного, наукового навантаження.

З відсутності адитивності у властивостях компонентів інтелектуального капіталу впливає той факт, що збільшення структурного капіталу відбувається без відповідного зменшення людського компонента інтелектуального капіталу. Перед менеджерами інтелектуального капіталу стоїть задача прискорення колообігу компонентів інтелектуального капіталу, при якому відбувається його розширене відтворення. Позитивною динамікою вважається збільшення мультиплікатору інтелектуального капіталу, який дорівнює відношенню структурного капіталу до людського.

На практиці одним із засобів розв'язання даної задачі є продумана організація навчального процесу та розробки методичного забезпечення — навчальні курси, робочі програми, освітньо-кваліфікаційні характеристики, опорні конспекти лекцій, методичні вказівки, тести, інші матеріали, необхідні для якісного проведення навчального процесу, повинні бути «матеріалізовані» для подальшого використання у ВНЗ.

Напрямок подальших досліджень вбачається розробка алгоритму оцінки доцільності конкретних заходів з підвищення інтелектуальної активності персоналу ВНЗ на основі порівняння очікуваного збільшення інтелектуального капіталу з обсягом ресурсів, що планується для цього пустити в дію.

Висновки. Основними підходами до розкриття сутності інтелектуального капіталу є: від'ємний підхід, відповідно до якого інтелектуальний капітал визначається в межах різниці між ринковою вартістю організації і її оцінкою за даними балансу; підсумковий підхід, ідеєю якого є розкриття сутності загального явища через огляд складових, які його наповнюють; підхід, що базується на описі основних сутнісних рис. Для комплексного дослідження сутності інтелектуального капіталу доцільним є його розгляд за допомогою всіх підходів. Для управління інтелектуальним капіталом вкрай важливим є визначення межі розподілу інтелектуальної та фінансової складових сукупного капіталу. З цієї точки зору інтелектуальний капітал варто ідентифікувати в межах розміру позабалансових ресурсів організації з поставленням завдання виокремлення в ньому власної частини, яка належить організації.

1. Homepage Intellectual Capital Sweden [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.intellectualcapital.se/ic_rating_eng.html - Назва з титул. екрану; 2. Антипина О.Н. Диалектика стоимости в постиндустриальном обществе / О.Н. Антипина, В.Л. Иноземцев / Мировая экономика и международные отношения. - 1998. - №5. - С.48-59; 3. Просвирина И.И. Интеллектуальный капитал: новый взгляд на нематериальные активы / И.И. Просвирина / Финансовый менеджмент 2004. №4. С.21-28; 4. Yahoo! Finance [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://finance.yahoo.com> - Назва з титул. екрану; 5. Гончаренко А.М. Аналіз сутності інтелектуального капіталу з точки зору можливості управління ним. / Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 262.: В 12 т. Т. V. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. С.1191-1196; 6. Худолій Л.М., Гончаренко А.М. Управління капіталом вищого навчального закладу. Вінниця: Вид-во «Книга-Вега» 2010. - 184с.; 7. Basic information on VAIC [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.vaic-on.net/start.htm> - Назва з титул. екрану; 8. MVA and VAIC Analysis of randomly selected companies from FTSE 250. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.vaic-on.net/start.htm> - Назва з титул. екрану; 9. Pulic A. Measuring the performance of intellectual capital of knowledge economy [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.vaic-on.net/start.htm> - Назва з титул. екрану; 10. Ранжування університетів - крок до відкритості та прозорості вищої освіти [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/laws/rating_VO.doc - Назва з титул. екрану; 11. Таблиця ранжування приватних вищих навчальних закладів за інтегральним рейтинговим індексом [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/abitur/entrance/ratings/20.html> - Заголовок з екрану; 12. Гончаренко А.М. Місце інтелектуального капіталу в управлінському балансі / Облік інтелектуального капіталу: сучасний стан і перспективи розвитку. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2010 р.. - Харків: ХІБМ, 2010. С. 115-117.

1. Homepage Intellectual Capital Sweden [Electronic resource] / Access mode: http://www.intellectualcapital.se/ic_rating_eng.html - Title for the title. screen; 2. Antipina O.N. Dialectics of value in post-industrial society / O.N. Antipina, V.L. Inozemtsev / World economy and international relations. 1998. - No. 5. P. 48-59; 3. Prosvirina I.I. Intellectual capital: a new look at intangible assets / I.I. Prosvirina / Financial management 2004. No. 4. P.21-28; 4. Yahoo! Finance [Electronic resource] / Access mode: <http://finance.yahoo.com> - Name and title. screen; 5. Goncharenko A.M. Analysis of the essence of intellectual capital from the point of viewability to manage it. / Economics: problems of theory and practice. Collection of scientific works. Issue 262.: In 12 volumes T. V. Dnipropetrovsk: DNU, 2010. P.1191-1196; 6. Khudoliy L.M., Goncharenko A.M. Wealth management initial mortgage. Vinnytsia: Type-in "Book-Vega" 2010. 184s.; 7. Basic information on VAIC [Electronic resource] / Access mode: <http://www.vaic-on.net/start.htm> -